

Toelichting BenW-adviesnota

<p>Onderwerp:</p> <p>Voorstel tot deelname aan het vervolgtraject "verkenning kansrijke thema's voor samenwerking binnen de waterketen in de provincie Limburg"</p>	<p>Afdeling/team: Aanleg en Beheer Openbare Ruimte en Gebouwen</p> <p>Afdelingshoofd: Lommerse, H.C.J.</p> <p>Auteur: Vaessen, J.W.A.</p> <p>Datum vergadering: 10 juli 2017</p>
--	--

1. Aanleiding

De 33 Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg (WL), Waterschapsbedrijf Limburg (WBL), Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) zetten zich dag in dag uit in voor het kwalitatief hoogwaardig en betaalbaar invullen van het wettelijke taken die zij ieder hebben in de waterketen. De verantwoordelijkheid voor het oppompen van grond- of oppervlaktewater en het hiermee bereiden en distribueren van drinkwater ligt ingevolge de drinkwaterwet bij drinkwaterbedrijven. Het (ondergronds) opvangen en afvoeren van afvalwater en regenwater (de riolering) is een wettelijke taak (inzamelingszorgplicht) van gemeenten. De zorgplicht voor de zuivering van afvalwater (inname rioolwater van gemeenten, verwerking op zuiveringsinstallaties, de lozing van gezuiverd water op het oppervlaktewater en de verwerking van reststoffen) is een wettelijke taak van het Waterschap Limburg die de uitvoering hiervan heeft belegd bij de verzelfstandigde uitvoeringsorganisatie Waterschapsbedrijf Limburg.

Ter uitvoering van de afzonderlijke wettelijke verantwoordelijkheden is in de praktijk sprake van toenemende (noodzaak tot) samenwerking die zich kenmerkt door overschrijding van de gevestigde drinkwater-, riolerings-, afvalwater-, regenwater- en oppervlaktewatergrenzen.

In het afgelopen decennium is een breed scala aan meer en minder vrijblijvende samenwerkingsnetwerken en bilaterale dienstverleningsafspraken tussen alle waterpartners ontstaan. Hiermee worden substantiële voordelen voor de inwoners gerealiseerd.

Voorbeelden bestaande samenwerking:

- De gemeente Gennep en Gemeente Venray hebben al enige tijd een samenwerking voor onderhoud en beheer gemeentelijk pompen en rioolgemalen.
- De gemeenten in de Westelijke Mijnstreek hebben een vastgesteld regionaal beheerplan voor het gehele afvalwaterbeheer gebaseerd op het beleidsuitgangspunt '1 areaal voor de regio'. Op basis van dit beheerplan is en worden thema's per onderwerp samen opgepakt.
- Gemeentelijke samenwerking Parkstad, waarbij Heerlen, Landgraaf, Kerkrade, Nuth en Voerendaal gezamenlijk het meten, monitoren en rekenen aan het rioleringsstelsel hebben ondergebracht bij de gemeente Heerlen.
- Gezamenlijke dataregistratie van de gemeenten Heerlen, Landgraaf, Nuth, Brunssum, Voerendaal, Simpelveld en Onderbanken uit Parkstad met het gegevenshuis.
- In waterpanel Noord, waaronder ook de de gemeente Beesel valt, werken gemeenten samen aan:
 - het project electromechanische installaties (gezamenlijk beheer en onderhoud aan pompgemalen en bergbezinkbassins)
 - project verdiepingsslag databeheer bijna gereed.
 - gezamenlijk in Noord het project stresstesten klimaatadaptatie uitvoeren. De uitvraag gaat bijna de deur uit.
 - het project waterklaar.

- Onderhoud en beheer gemeentelijk pompen en rioalgemalen - WBL / gemeenten;
- Opzetten grondwatermeetnet en evaluatie grondwaterstijghoogten - WML / gemeenten;
- Levering Geo Data - WML / gemeenten;
- Gezamenlijke aanbesteding en uitvoering groenonderhoud en terreinen - WML / WBL;
- Gezamenlijk pool/uitwisseling van Elektromonteurs (grotere flexibiliteit, minder kwetsbaarheid; actieve kennisuitwisseling) - WML / WBL;
- Gezamenlijke aanbesteding PA - WML/WBL.

Het proces tot op heden:

Al geruime tijd spreken de 33 Limburgse gemeenten, het Waterschap Limburg, het Waterschapsbedrijf Limburg en de Waterleiding Maatschappij Limburg over verdere vormen van samenwerking in de (afval)waterketen.

De basis voor deze gesprekken is gelegen in de op 19 november 2015 door alle Limburgse waterpartners ondertekende beleidsvisie "Waardevol Groeien".

Deze visie bevat krachtige inhoudelijke uitgangspunten:

1. *We benutten de waarde van afvalwater; gaan duurzaam om met water in de leefomgeving en koesteren het drinkwater;*
2. *We leggen de relatie tussen waterketen, ruimtelijke inrichting en water systeem en zorgen samen voor een goede borging van waterkwaliteit- en waterkwantiteitaspecten, in boven- en ondergrondse ruimtelijke plannen;*
3. *We ontwikkelen de benodigde kennis en vaardigheden om het waterbeheer verder te professionaliseren en doelmatig in te vullen;*
4. *We kiezen voor haalbare ontwikkelstappen met meerwaarde voor de betrokken deelnemers;*
5. *We gaan steeds meer gezamenlijk beheren om de kwetsbaarheid te verminderen, specialisatie mogelijk te maken en de innovatiekracht te versterken;*
6. *We richten ons op het effectief bundelen van kennis en operationele capaciteit, maar geven ruimte aan eigen afwegingen over deelname aan operationele samenwerking in uitvoeringsorganisaties;*
7. *We blijven ieder voor zich verantwoordelijk voor de eigen zorgtaken, maar stellen gezamenlijk het maatschappelijk belang centraal.*

Met inachtneming hiervan hebben de Limburgse Waterpartners in 2016 besloten een Limburg brede verkenning te starten naar verdere samenwerking in de waterketen. Deze verkenning sluit aan op het landelijke Bestuursakkoord Water en voornoemde visie "Waardevol groeien".

Na een aanvankelijke verkenningsfase is in het najaar van 2016 geconcludeerd dat er nog steeds de nodige vragen en misverstanden leven over een mogelijke samenwerking binnen de waterketen. Dit heeft geleid tot de organisatie van een aantal rondetafelgesprekken, die in een uitermate constructieve en positieve setting hebben plaatsgevonden. Het is onmiskenbaar dat er in Limburg van een groot engagement sprake is voor wat betreft het thema water.

Op 17 februari 2017 besloot het Bestuurlijk Regiotrekkers Overleg Limburg (BROL) tot een meer gerichte inventarisatie van thema's en activiteiten die kansrijk zijn in een (bovenregionale) samenwerking in de waterketen (en welke minder of niet).

2. Uitgangssituatie en doelstelling

Verdere samenwerking kan leiden tot substantiële besparingen. Om effectief te reageren op de verandering van het klimaat (wateroverlast en droogte) zijn de komende decennia grote aanpassingen in het stelsel nodig (robuuster, flexibeler, scheiding regenwater en afvalwater, dichter bij de bron zuiveren). Hierdoor kunnen nog meer grondstoffen en energie worden teruggewonnen uit het afvalwater

en verbetert de kwaliteit van het oppervlaktewater. Om dit mogelijk te maken is meer specialistische kennis nodig en investering in innovatieve concepten samen met bedrijven en burgers. Het huidige rioolbeheer is al kwetsbaar door de schaarste aan technische kennis bij gemeenten. Samenwerking vermindert deze kwetsbaarheid en vergroot de innovatiekracht. Dat is nodig omdat de verwachting is dat de kapitaalintensieve waterketeninfrastructuur de komende decennia een sterke transformatie door zal maken. Alleen gezamenlijk kunnen waterpartners al deze uitdagingen aan.

3. Rol gemeente en visie en strategie participatie

Niet van toepassing

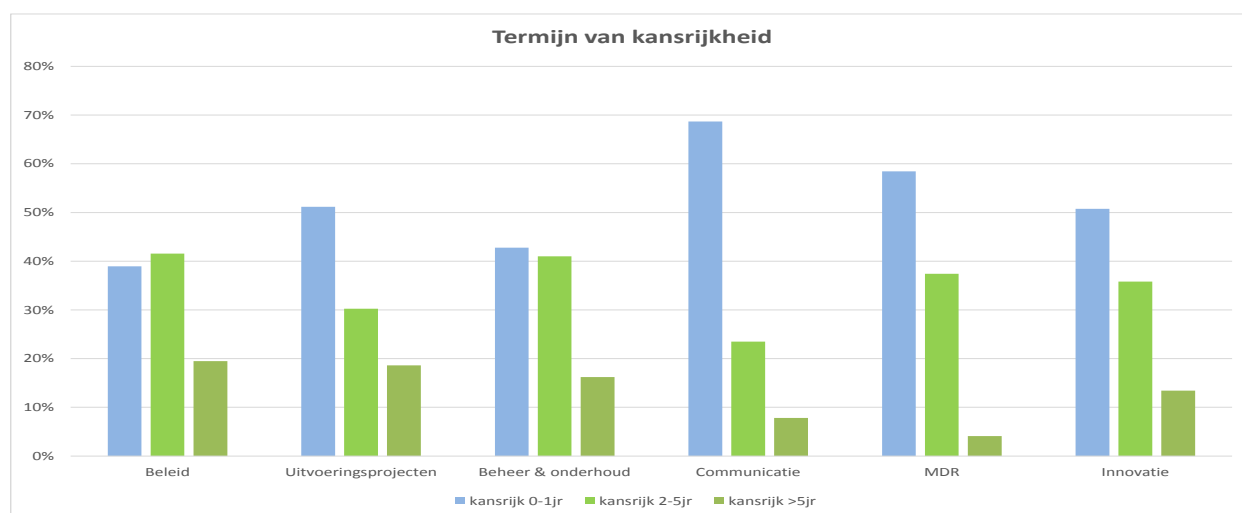
4. Toelichting

Door een werkgroep (met daarin vertegenwoordigers van gemeenten, waterschap, WBL en WML) is een menukaart samengesteld van thema's en activiteiten voor samenwerking. In de menukaart zijn alle min of meer uitvoerende 'watertaken' opgenomen waarvoor de waterpartners wettelijk verantwoordelijk zijn (en blijven).

Aan de hand van deze menukaart is door een vertegenwoordiging van de werkgroep in een persoonlijk gesprek met alle 36 partners in de periode 15 april tot en met 5 mei gevraagd op welke thema's en activiteiten samenwerking als kansrijk worden gezien. Ook is in deze gesprekken gevraagd naar de mening van de bestuurder hierover, gezien vanuit de bestuurlijke verantwoordelijkheid.

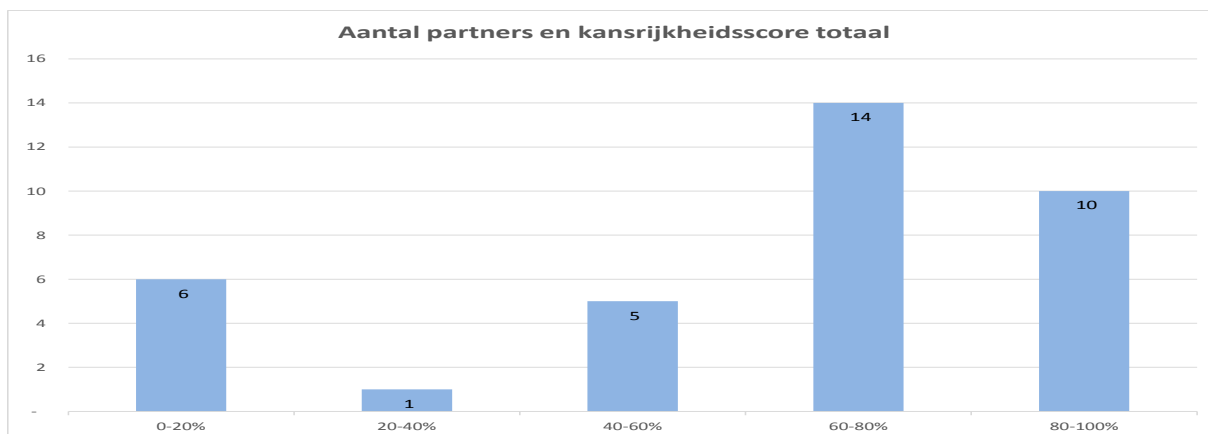
In de menukaart is onderscheid gemaakt in de zes Thema's: beleid, uitvoeringsprojecten, cyclus beheer en onderhoud, communicatie, meten data en rekenen en innovatie. Binnen deze thema's zijn taken benoemd. Per partner is in kaart gebracht of een taak relevant is voor de partner (de partner voert deze taak voor zichzelf en/of andere partners uit of de partner laat de taak uitvoeren) en zo ja, de mate van kansrijkheid van de taken binnen deze zes thema's. Daarnaast is per taak bekeken op welke termijn deze taak kansrijk is. Dit heeft geresulteerd in een totaal aantal taken die als kansrijk danwel als niet kansrijk zijn benoemd.

Per thema is de termijn van kansrijkheid in onderstaand staafdiagram weergegeven (procentueel verdeeld over de thema's).

Duidelijk zichtbaar is dat de onderkende kansrijke thema's met name op de korte (1 jaar) en middellange termijn (2-5 jaar) als kansrijk worden gezien.

Vanuit de ingevulde menukaarten is er verder gekeken naar het totaal aantal relevante kansrijke taken per partner. Dit is uitgedrukt als % van het totaal aantal relevante taken. Onderstaande grafiek geeft het aantal partners weer met het percentage taken dat ze kansrijk achten voor bovenregionale samenwerking.

Twee derde van de partners ziet meer dan 60% van de watertaken als kansrijk om bovenregionaal op te pakken. Zes partners zitten in de categorie 0-20%, dit betreft de regio Maas en Mergelland.

Op basis van de verzamelde informatie kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Ten aanzien van de onderkende 6 thema's (en de onderliggende 36 taken) zoals gepresenteerd in de ontwikkelde menukaart wordt op alle fronten in meer of mindere mate kansrijkheid gezien tot verdere bovenregionale samenwerking. De wijze waarop hier invulling aan kan worden gegeven dient nader te worden onderzocht/verkend;
- De waterpartners geven daarnaast middels de ingevulde menukaarten in de breedte aan dat de kansrijkheid wordt gezien op het vlak alle 4 de K's: Kwaliteit, Kwetsbaarheid, Kosten en Klanten;
- Zowel vanuit inhoudelijk (thema/taken) perspectief als ook vanuit het perspectief van de bevroegde 36 Limburgse waterpartners is er meer dan voldoende 'massa' om vormen van samenwerking verder te onderzoeken;
- Hierbij is een onderscheid zichtbaar van mogelijke *collectieve* samenwerking ("Communicatie", "Innovatie", "Meten, Data en Rekenen-en afstemming van beleidsontwikkeling alsmede ieders uitvoeringskalender) en samenwerking volgens een *cafeteria-model* ("Cyclus beheer en onderhoud"). In dit verband is het goed om nader te bekijken hoe voor de data aangesloten kan worden bij het Gegevenshuis.
- 2/3^e van de Limburgse waterpartners ziet het grootste deel van de geïnventariseerde relevante watertaken als kansrijk samenwerkingspotentieel;

Daarnaast legt ook een beperkt aantal waterpartners (gemeenten uit regio Maas en Mergelland) juist zeer bewust focus op de kracht van de regio en ziet de bovenregionale samenwerking als beperkt kansrijk.

Hoe verder

Op 13 juli 2017 zal het standpunt van het BROL (Bestuurlijk Regionaal Overleg Limburg) worden ingebracht tijdens een extra besluitvormende vergadering voor alle 36 partners.

Tijdens deze vergadering zal aan alle partners, de 33 gemeenten, WL, WBL en WML, worden gevraagd kennis te nemen van de aangeboden rapportage en van de afzonderlijke deelnemers zal worden gevraagd hun standpunt kenbaar te maken over deelname aan het vervolgtraject (fase 2).

Deze fase richt zich op het verder onderzoeken van de thema's waarop samenwerking structureel vorm gaat krijgen en de daarbij passende samenwerkingsvorm.

Aan alle partners in de waterketen wordt gevraagd een besluit te nemen omtrent het wel of niet deelnemen aan deze fase.

Een definitief besluit voor daadwerkelijke samenwerking hoeft pas te worden genomen , ná afronding van fase 2.

Deze fase kent een doorlooptijd van circa 6 maanden. Van de partners die bereid zijn mee te gaan in fase 2 wordt verwacht dat deze de intentie hebben intensief mee te bouwen aan dit traject en dus een duidelijk commitment hieraan geven, gedurende de gehele periode van 6 maanden en tussentijds bij voorkeur niet uitstappen. Tussentijds instappen behoort niet tot de mogelijkheid. Aansluitend na afronding van fase 2 uiteraard wel.

Tijdens fase 2 zal van iedere deelnemer zonder verrekening ambtelijke inzet worden gevraagd om zo mee sturing en inhoud te geven aan de uitwerking.

Voor het uitvoeren van fase 1 en fase 2 is een kostenbegroting opgesteld van € 250.000, --. Partijen dragen hierin naar evenredigheid bij en wel volgens de volgende verdeelsleutel:

- 1/3 door de gemeenten;
- 1/3 door de Waterleiding Maatschappij Limburg;
- 1/3 door het Waterschap Limburg/Waterschapsbedrijf Limburg.

Omgerekend betekent het voorgaande dat per deelnemende gemeente een bedrag van € 0,08 per inwoner zal worden gevraagd. Voor onze gemeente betekent dit een bijdrage van ca. 1.100 euro.

Aan het einde van fase 2 zullen alle 36 Limburgse waterpartners op basis van een afgerond voorstel worden uitgenodigd om formeel en feitelijk te gaan participeren in een daarbij passende organisatievorm voor samenwerking in de waterketen. Pas dan zal een formele en onomkeerbare beslissing worden gevraagd voor deelname aan de voorgestelde samenwerking. Hierna volgt een periode van verdere uitwerking en voorbereiding van het implementatietraject en daarna de uitvoering daarvan.

5. Visie Blij in Beesel

Niet van toepassing

6. Integrale afstemming

Niet van toepassing

- a. Communicatief (denk aan: Gemeente Info, pers, website, klantenbalie en Apropos)
- b. Financieel

Kosten van € 1.100 boeken we op de post samenwerking waterketen Venlo-Venray en brengen we ten laste van de egalisatievoorziening rioolheffing.

- c. Juridisch
- d. Collegeprogramma
- e. Risico's

7. Toegankelijkheid

NVT

8. Voorstel / advies

1. Kennis nemen van de bijgevoegde inventariserende rapportage over de thema's waarop (bovenregionale) samenwerking door de partners in de Limburgse waterketen kansrijk wordt geacht.
2. Kennis nemen van de bijgevoegde eigen menukaart die is opgenomen in de inventariserende rapportage.
3. Op basis van de inventariserende rapportage te besluiten deel te nemen aan het vervolgtraject (fase 2). Deze fase richt zich op het verder onderzoeken van de thema's waarop samenwerking structureel vorm gaat krijgen en de daarbij passende samenwerkingsvorm
4. Voor de deelname aan fase 2 een bedrag van € 0,08 per inwoner beschikbaar te stellen.